

HÍRES GYŰJTŐK KÖNYVJEGYEI AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

PINTERITS TIBOR
(1897–1942)

1897 márciusában született. Kezdetben a budapesti Sokszorosító Ipar Rt.-nél dolgozott többféle minőségben, fő-könyvelőként, majd ügyvezető igazgatóként, a cég 1932-es megszűnéséig. Kisebb üzemeknél (Angerer és Göschl, majd a Kurcz és Lajta Rt.) eltöltött évek után 1939-ben a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda élére került.¹

Fiatalon bekapcsolódott az ex libris gyűjtésbe. Az 1930-as években megalakult MEGE (Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesülete, 1932–1944) egyik életre hívója, főtitkára volt. A MEGE Kisgrafika (1937–1944) folyóirat szerkesztésében is fontos szerepet vállalt, ennek nyolc év alatt 19 száma látott napvilágot. Cserepartnerként a debreceni Ajtói Dürer Céh cserelistáin is szerepelt.² Gyűjteménye kialakításában nagy szerepe volt édesapjának, Pinterits Károly tanár, törvénytudós írásszakértőnek, aki már az 1890-es évek végén elkezdte a gyűjtést. A 20. század első felében még főként a klisé technikájú ex libris volt az uralkodó. Maga Pinterits Tibor is készített egy-két klisérajzot 1918-ban, de később ezt hivatott művészekre bízta. Levelezést folytatott külföldi gyűjtőkkel. Cserekapcsolatban állt Gianni Manteróval, Dagmar Nováčekkel, Petry Bélával, Illyés S. Lászlóval, Réthy Istvánnal, Fery Antallal stb. Fery Antal igen jó véleménnyel szolgált róla, mint aki sokat segített ifjú tehetségeken.³ Felesége, Pinterits Tiborné is támogatta ez irányú tevékenységét, ő 1938-ban lépett be a MEGE tagjai sorába.

Körülbelül 90 féle, a nevére készült lappal rendelkezett, gyűjteményében sok volt a rézkarc, ill. a klisé. Komoly mennyiséget birtokolt Haranghy Jenő és Petry Béla grafikáiból. Majdnem teljes volt gyűjteményében Adolf Kunst müncheni művész, valamint Franz von Bayros osztrák grafikus munkáinak sorozata.

Pinterits adományával – Lustig István mellett – egyik megalapozója volt a szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei

Petry Béla grafikája, P1 (1928), 103×55

Könyvtárban⁴ található ex libris gyűjteménynek 1936-ban, főként Haranghy Jenő-grafikákkal.

A Pinterits-gyűjtemény 1942-re több mint 2000 rézkarcot, 2800 fa-, illetve linómetszetet, több mint 7000 klisé, ill. 328 eredeti rajzot tartalmazott. Az egyéb technikákkal együtt összesen 13 ezer darabot tett ki.⁵

Az Országos Széchényi Könyvtár állományában található ex librisei⁶ többségét Haranghy Jenő készítette. Tudvalevő, hogy Pinterits Tibor a majom gúnynévre hallgatott,⁷ érthető, hogy ez a motívum nagyon sokszor fordul elő a neki készített ex libriseken: majom ketrecben, verekedő majmok, könyvért civakodó majmok stb. Haranghy mellett Mühlbeck Károly, Petry Béla, Balászfű Rezső, Tábor János, Radványi-Román

Haranghy Jenő grafikája, P1, (1930), 80×125

Károly, Révész Kornél, Sterbenz Károly, Otto Tauschek stb. szerepel a grafikusok között. Pinterits Tiborné nevére is készült grafika: „Pinterits Tiborné. Én is gyűjtök, de csak alkalmi grafikát! Sammelt auch! Aber nur Gelegenheitsgrafik” – szól az egyik lap felirata (grafikus Révész Kornél).

A gyűjtemény sorsáról Pinterits halála után a következőket ismerjük. A feleség, Pinteritsné Lagler Anna leltárt készített az anyagról, de már nem gyarapította tovább. A Kisgrafika Értesítő 1968. augusztusi számában megjelent egy hír, hogy az Országos Széchényi Könyvtár a gyűjtemény megvételéről tárgyal. Ez valóban így volt, de a vétel végül nem jött létre.⁸ Az 1980-as évek végén újból felbukkant a gyűjtemény a Pinterits-örökösök egyik tagjánál, tőle került jelentős része Palásthy Lajos gyűjtőhöz,⁹ aki nagy becsben tartja.

1942-ben, Pinterits halálakor Pokorny Ferenc, a MEGE új főtitkára így emlékezett a barátról, az ex libris szerelmeséről a MEGE Kisgrafika hasábjain: „...az a munka, amit a MEGE alapítása óta magára vállalt, áldozatos és értékes munka volt, és Pinterits Tibor a MEGE számára tovább él munkájában.” A MEGE utódja, a Kisgrafika Barátok Köre tagjai is nagy elődjükként gondolhatnak rá.

1 POKORNY Ferenc, Dr.: *Pinterits Tibor 1897–1942*, MEGE Kisgrafika, 1942/3-4. sz., 13.

2 *Exlibrist gyűjtenek és cserélnek*, Magyar Exlibris, 1935/1. sz., 16.; *Exlibrist gyűjtenek és cserélnek*, Magyar Exlibris, 1935/2. sz., 32.

3 PALÁSTHY Lajos: *Pinterits Tibor (1897–1942)*, Kisgrafika különszám, 1994, 25. – Az itt szereplő életrajzi adatok dr. Pokorny Ferencnek a MEGE Kisgrafika 1942-ik évi 3-4. számában megjelent írásából származnak.

4 *Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár*, www.sk-szeged.hu

5 PALÁSTHY Lajos: *Pinterits Tibor (1897–1942)*, Kisgrafika különszám, 1994., 26.

6 Exl.P/324–333, Exl.P/337–353 jelzetten.

7 *Haranghy Jenő ex libriseinek alkotásjegyzéke*, szerk. PALÁSTHY Lajos, S. HARANGHY Judit, Budapest, 1994.

8 PALÁSTHY Lajos: *Emlékezés nagy gyűjtőkre I., Pinterits Tibor*, Kisgrafika, 1984/1-2. sz., 76.

9 *Palásthy Lajos szóbeli közlése nyomán* (2012.), továbbá: SZÁSZNÉ Mara: *Megkérdeztük. Ünnepi beszélgetés a 80 esztendőös Palásthy Lajossal*, Kisgrafika, 2012/1. sz., 5.

Vasné dr. Tóth Kornélia

Balázsfy Rezső grafikája, P1 (1933), 80×50

ELHUNYT VECSERKA ZSOLT ERDÉLYI GRAFIKUS (1941–2016)

A földmérés, a térképészet és a fametszés szerszámaival foglalkozott, és nem volt a szavak embere. Ritka írásainak egyike az igazi hitvallomása:

Itt, ahol az erdő, a fa névadója a szülőföldnek, anyaga híressé dajkált kenyéradó-kenyérteremtő eszközeinknek, benne van életünkben az anyával, velünk síró bölcsőtől, az otthonra nyíló kaputól a konok dacú fejfáig, itt termett fametszetet a mondani vágyás, tenni akarás tiszta szándéka.

Tettem, pedig nem kért rá senki. Tettem, ahogy tőlem tellett, mert túlélni akartam itt a tenyérsajdító életben, mely más-hoz nem hasonlítható, mással nem pótolható.

1941. február 27-én született Körtvélyfáján, ahol édesapja malomtulajdonos, míg édesanyja tanítónő volt. Édesanyja nővére, Ferenczy Júlia festőművész, aki révén ismerte meg Gy. Szabó Bélát, akinek köszönhette tulajdonképpen egész művészi pályája elindulását.

1959-ben érettségizett a marosvásárhelyi Bolyai középiskolában.

Gyermekkorát vidéki környezetben töltötte, ezért nem meglepő, hogy az állatok szeretete az állatorvosi technikumba vezette, ahol 1962-ben végzett.

Az anyaföld szeretete vezette – természetesen nem ennyire tudatosan – munkahelyválasztását is, a Földtani Kísérleti Állomásra. Munkájának köszönhetően bejárta a környéket, földmintákat vételezett. Később térképeket készített 2002-ig, nyugdíjazásáig.

1974-ben nősült. Ikerlányai Kinga (teatrológus, könyvtáros) és Orsolya (orvos). Felesége 2012-ben bekövetkezett hirtelen halála után még inkább visszahúzódó, csendes életet élt.

Munkáit több kiállításon bemutatta. Magyarországon népszerűek voltak metszetei. 1969–2012 között 236 ex librist, és 30 fametszetet készített.

Méltatás helyett beszéljenek ex librisei.

Izgalmas erdélyi kirándulásom alkalmával (magyar rendszámú Trabant gépkocsival) kerestem fel Gy. Szabó Bélát. Ő révén ismertem meg Zsoltot és vidám családját. Az ikrekkel fogócskáztunk. Felesége finom ebéddel vendégtelt meg. Magyarországi látogatásakor felkeresett és hozta a részemre készített ex librist.

2014-ben készítettem róla fényképeket.

